Lakivaliokunta keskiviikko 12.3.2025/KAA 6/2024. Termit äiti ja isä säilytettävä lainsäädännössä, palveluissa ja yhteiskunnassa

Asiantuntijalausunto

Jari Sinkkonen, LT, lastenpsykiatrian dosentti, lasten- ja nuorisopsykoterapeutti

Yleistä

Valtaosassa suomalaisia perheitä lapset tietävät, ketkä ovat heidän äitinsä ja isänsä. Näin on asianlaita yleensä myös silloin, kun kyse on uusperheistä. Hyvässä tapauksessa biologinen äitiys ja isyys ovat yhteydessä myönteisiin tunteisiin ja turvallisiin kiintymyssuhteisiin. Silloin nuo sanat värittyvät positiivisesti, ja ne sisältävät lämpimän emotionaalisen varauksen. Sanat isä ja äiti ovat perheissä luontevassa, itsestään selvässä käytössä, ja niihin sisältyy sekä lapsen ja vanhemman välinen sukulaisuussuhde että tunnesuhde.

Lapsen myönteisen kehityksen kannalta ei kuitenkaan ole välttämätöntä, että hänen turvallisimmat kiintymyssuhteensa olisivat hänen ja biologisen vanhemman välisiä. Toisena osapuolena voi olla sijaisvanhempi, adoptiovanhempi tai vaikkapa isovanhempi. ”Biologisen verisiteen” voimakas korostaminen ja sen pitäminen kaikkia muita siteitä tärkeämpänä ja arvokkaampana ei vastaa lapsen tarpeita ja voi joissakin tapauksissa estää lasta luomasta kiintymyssuhdetta esimerkiksi sijaisvanhempaan. Lapset ja nuoret ovat uskomattoman lojaaleja biologisille vanhemmilleen, vaikka nämä olisivat syyllistyneet vakaviin ja pitkäkestoisiin hoidon laiminlyönteihin ja jopa seksuaaliseen hyväksikäyttöön.

Lapsen täytyy tietää, ketkä ovat hänen biologiset vanhempansa aina, kun se on mahdollista

Lapsen ja nuoren persoonallisuuden ja identiteetin rakentumisen kannalta on tärkeää, että hän tietää kaiken mahdollisen biologisista vanhemmistaan silloinkin, kun hän ei ole missään tekemisissä heidän kanssaan. Näin on esimerkiksi silloin, kun vanhemmat ovat kuolleet, syrjäytyneet vaikeiden päihdeongelmien vuoksi, heidän olinpaikkansa ei ole tiedossa (ulkomailta adoptoidut lapset), tai he ovat syntyneet lahjasoluilla. Lapsi tarvitsee mahdollisuuden miettiä ja tarvittaessa kuvitella biologisten vanhempiensa ominaisuuksia. Hän on saanut heiltä ulkonäköön ja moniin muihin ominaisuuksiin liittyviä piirteitä. Lapsen kanssa on käytävä avoimia ja perusteellisia keskusteluja eri ikävaiheissa siitä, miksi hän ei ole biologisten vanhempiensa hoidossa. Lapset omaksuvat uskomattoman usein käsityksen, jonka mukaan syy on heissä itsessään.

Eräs naisparille lahjasiittiöillä syntynyt lapsi sai kuulla, että ”sinulla ei ole isää”, mikä on luonnollisesti mahdottomuus. Jos biologinen isyys redusoidaan pelkästään siittiöiksi, sitä voidaan pitää miehen esineellistämisenä. Tällainen asenne on omiaan haittaamaan suuresti lapsen identiteetin kehittymistä. Avoin keskustelu voi auttaa ymmärtämään vaikkapa lapsen musiikillista

tai liikunnallista lahjakkuutta, jos sellaista löytyy biologisesta suvusta. On tärkeää, että sieltä haetaan kaikki myönteiset ominaisuudet.

Johtopäätöksiä

Useimmille lapsille ja nuorille on selvää, keiden biologisia lapsia he ovat. He ovat valmiit hyväksymään vanhempiensa puutokset ja rakastamaan heitä silti. Biologinen vanhemmuus ei valitettavasti ole aina hyvän vanhemmuuden tae. Siksi sanoja äiti ja isä ei pitäisi glorifioida.

Silloin, kun lasta hoitavat muut kuin hänen biologiset vanhempansa, lapsen tulisi oman persoonallisuudenkehityksensä vuoksi tietää vanhemmistaan kaikki mahdollinen, niin positiiviset kuin negatiivisetkin asiat.